

Formaal, nemlig at udfinde den virkelige Sandhed, maaske det Allervigtigste, at man indfører det for rigtigt anerkjendte Princip paa Bevisførelsens Omraade? Er det maaske ikke det Underordnede, at Sagførerne faae Lov til mundtlig at fremstille Sagen for Retten? Og er det maaske ikke det, som det mest kommer an paa, at Vidnerne og Parterne selv blive fremstillede umiddelbart for Dommerne, dels for at Dommerne kunne faae et levende Indtryk af deres Forklaringer, og dels og fornemmelig for, at man ved strax paa Stedet at spørge dem ud kan faae Anledning til at trænge tilbunds i de Ting, som disse Personer maaske ofte selv ønske at skjule, samt Anledning til at fjerne alle disse Misforstaaelser og Uklarheder, som let opstaa, naar Noget skal fixeres skriftlig, og som man, naar det skriftlig ligger for, ikke har Midler til strax at berigtige, fordi de paagjældende Personer ikke haaves tilstede og saaledes ikke kunne svare paa de Spørgsmaal, som i den Anledning maatte rettes til dem. Derfor er Umiddelbarhedssystemet slet ikke Andet end et andet Ord, en anden Benævnelse paa Gjennemførelsen paa Bevisførelsens Omraade af den samme Tanke som den, der for Plaideringens Vedkommende er gennemført i Mundtligheden, og hvilke praktiske Vanskeligheder man end vil støde paa, samt hvorledes man end maa finde sig foranlediget til at høre af for dem ved den nærmere Udførelse af Tanken, saa har jeg dog endnu ikke set Nogen, som vilde bestride, at dette er konsekvent, at dette er den logisk rigtige Udvikling af den Tanke, som overhovedet fører til at foretrække Mundtlighedsprincipet for Skriftligheden. Det er derfor en fuldkommen urigtig Opfattelse, naar man vil gjøre gjældende, at man meget godt og meget forsvarlig kan stille Mundtligheden op som Noget for sig, der staar i en vis Modsetning til det, som man kalder Umiddelbarhedsprincipets Gjennemførelse paa Bevisets Omraade. Det er heller slet ikke Tilfældet, at man andre Steder skulde anerkjende noget Saadant. Ivertimod, det Spørgsmaal, der for Tiden er Gjensstand for Meningsforskjel i den store Verden, er ikke Spørgsmaalet, om man skulde stræbe hen til Gjennemførelse af Umiddelbarhedsprincipet paa Bevisets Omraade, thi det er man temmelig enig om, at man skal, men det er Spørgsmaalet om, hvilke Konsekvenser man skal drage videre af denne Grundsaetning for Rettsmidelsystemets Vedkommende. Der er det, at Vanskeligheden møder, thi med Hensyn til Bevisførelsen i første Instants er det, som jeg siger, nu temmelig almindelig anerkjendt, at man saavidt muligt bør gennemføre Umiddelbarhedsprincipet, at man saavidt muligt bør komme til det Resultat, at Vidner, Skjønsmænd, Synsmænd, Parter saavel som overhovedet Alle, der skulle tjene som Bevis i Processen, søres for de samme Personer, som skulle dømmes i Sagen. Svad det foreliggende Lovforslag angaar, er der i de

Forhandlinger, der hidtil have fundet Sted, kommet mange hinanden modfattede Anser frem med Hensyn til det Spørgsmaal, hvorvidt Lovforslaget kan siges mere eller mindre konsekvent at have gennemført Umiddelbarhedsprincipet. Nogle af de ærede Talere have yttret sig i den Retning, at Umiddelbarhedsprincipet jo ikke alligevel var konsekvent gennemført i Lovforslaget, da der var saa mange Undtagelser fra den Regel, at Bevispersonerne, for at bruge et kort Udtryk, skulle føres umiddelbart for den dømmende Ret, at man gjerne kunde kaste det Hele overbord, thi det, der var tilbage, var dog ikke af Betydning. Andre have derimod i stærke Udtryk bebrejdet Udstøt, at det med jernhaard Konsekvents har gennemført Umiddelbarhedsprincipet, at det var det, man først og sidst møbte, og at man i den Henseende kunde lufte Vinene for de praktiske Vanskeligheder og Betæneligheder, der kunde være tilstede. Jeg tror, at man ikke i den Retning kan bebrejde Lovforslaget Noget, og ialtfald de Spørgsmaal, der i den Henseende kunde være Tale om at drage frem, ikke ere væsentlige Spørgsmaal; det er Spørgsmaal, som dels ere ligefremme Redaktions-spørgsmaal og dels ialtfald mindre, underordnede Hensigtsmaessigheds-spørgsmaal, med Hensyn til hvilke man kan gaa lidt mere til den ene eller den anden Side; men i det Hele taget tror jeg, at det betragtet fra et principielt Synspunkt maa erkjendes, at det foreliggende Lovforslag ikke alene opstiller Umiddelbarhedsprincipet som Regel for Behandlingen af Sagen i første Instants, men ogsaa søger at gennemføre det paa en fuldkommen loyal Maade. Med Hensyn til det Spørgsmaal er det naturligvis ikke nok, at man proklamerer en saadan Sætning i Processloven som f. Ex. den, at Bevisets Optagelse foregaar for den dømmende Ret eller Sligt; det er ikke nok dermed; denne Sætning er kun en gammel Paradehest, som man møder i alle mulige Processystemer, men som i og for sig ikke siger Noget; hele Spørgsmaalet bliver nemlig det, hvilke Undtagelser man stiller op fra det omtalte Princip, og det er først ved at tage dem i nærmere Omsyn, at man kan dømmes om det er alvorlig ment med Gjennemførelsen af det omtalte Umiddelbarhedsprincip eller ikke. Det er en Selvsølge, at, naar man som jeg i mange Aar har bekræftiget sig med dette Spørgsmaal, griber man med Nysgjerrighed enhver ny Processlov, saasnart den udkommer, for strax at faae Indtrykket af, om den gaar den Vej, man anser for den rigtige eller ikke, og for at søge at komme paa det Reue med, om denne Processlov har gjort Alvor af at gennemføre Umiddelbarhedsprincipet i første Instants, har jeg først og fremmest kastet Diet paa disse Undtagelser. Naar der blandt dem forekommer en, som gaar ud paa, at Retten kan henvise Optagelsen af Vidners Forklaring til en delegeret Dommer eller Underdommer i Tilfælde,